УДК 130.2:7.01:004
DOI https://doi.org/10.24919/2308-4863/83-1-8

Ольга БОРИСЕНКО,
orcid.org/0000-0002-4289-4554
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри графіки та мистецтва книги
Національного університету «Львівська політехніка»
(Львів, Україна) olha.m.borysenko@lpnu.ua

Валерія БОЙКО,
orcid.org/0000-0002-3439-7590
асистент кафедри режисури естради і шоу
Київського національного університету культури і мистецтв
(Київ, Україна) boyko31197@gmail.com

Віктор ЛИТОВЧЕНКО,
orcid.org/0000-0003-0532-0188
кандидат філософських наук,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України
«Ніжинський агротехнічний інститут»
(Ніжин, Чернігівська область, Україна) viktorpl08@gmail.com

ФІЛОСОФІЯ МИСТЕЦТВА В ЦИФРОВУ ЕПОХУ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ НОВИХ МЕДІАПРАКТИК

Актуальність дослідження філософії мистецтва в цифрову епоху як чинника формування нових медіапрактик зумовлена активним процесом цифровізації людського буття, який докорінно змінює функціонування багатьох сфер життєдіяльності. Сучасні технології радикально трансформують спосіб створення, сприйняття та поширення мистецтва, інтегруючи його в повсякденне життя через нові медіа. Метою цього дослідження було вивчення філософських концепцій мистецтва та їхньої трансформації під впливом цифрових технологій, а також визначення впливу цього процесу на розвиток інноваційних медіапрактик. Здійснений аналіз дав змогу виявити, яким чином цифрова епоха змінює естетичні цінності та творчі підходи, що сприяють формуванню нових форм культурного вираження. Методологія дослідження охоплювала аналіз наукових джерел та публікацій для визначення сутності поняття «філософія мистецтва» в цифрову епоху. Також було застосовано інтердисциплінарний підхід, який сприяв інтеграції знань із галузей технологій, культурології та естетики, що дало змогу глибше зрозуміти взаємодію мистецтва та цифрових медіа. Результати дослідження продемонстрували, що цифрова епоха суттєво трансформує філософію мистецтва, відкриваючи нові можливості для інтерактивності та участі аудиторії. Виявлено, що нові медіапрактики, такі як віртуальна реальність та інтерактивні інсталяції, стають важливими інструментами для художників, які прагнуть досліджувати нові форми вираження та комунікації. Цифрові технології сприяють демократизації мистецтва, роблячи його доступнішим для широкої аудиторії та розширюючи можливості для колаборації між митцями з різних куточків світу. У висновках підкреслено, що філософія мистецтва в цифрову епоху стає більш динамічною, адаптуючись до швидких технологічних змін. Це призводить до переосмислення традиційних естетичних категорій та створення нових концептуальних рамок для розуміння мистецтва. Дослідження підтверджує необхідність подальшого вивчення впливу цифрових медіа на культурні процеси та розвиток нових теоретичних підходів, які б враховували специфіку цифрового мистецтва.

Ключові слова: *філософія мистецтва, цифровий простір, медіа, цифрове мистецтво, медіапрактики.*

Olha BORYSENKO,
orcid.org/0000-0002-4289-4554
PhD of Art History,
Associate Professor at the Department of Graphic and Book Art
Lviv Polytechnic National University
(Lviv, Ukraine) olha.m.borysenko@lpnu.ua

Valeriia BOIKO,
orcid.org/0000-0002-3439-7590
Assistant at the Department of Stage and Show Directing
Kyiv National University of Culture and Arts
(Kyiv, Ukraine) boyko31197@gmail.com

Viktor LYTOVCHENKO,
orcid.org/0000-0003-0532-0188
Candidate of Philosophy,
Associate Professor at the Social and Humanities Sciences Department
Structure Subdivision of National University of Life and Environmental Sciences
of Ukraine "Nizhyn Agrotechnical Institute"
(Nizhyn, Chernihiv region, Ukraine) viktorpl08@gmail.com

PHILOSOPHY OF ART IN THE DIGITAL AGE AS A FACTOR IN THE FORMATION OF NEW MEDIA PRACTICES

The relevance of studying the philosophy of art in the digital age as a factor in the formation of new media practices is due to the active process of digitalization of human existence, which is radically changing the functioning of many spheres of life. Modern technologies are radically changing the way art is created, perceived, and disseminated, integrating it into everyday life through new media. The topic under consideration contributes to expanding ideas about the role of art in the era of digital society and identifying potential directions for media development in the future. The purpose of the article was to examine the philosophical concepts of art and their transformation under the influence of digital technologies, as well as their impact on the development of innovative media practices. The analysis of this process determined how the digital age is changing aesthetic values and creative approaches, shaping new forms of cultural expression. The research methodology included an analysis of scientific sources and publications to define the concept of «philosophy of art» in the digital age as a factor in the formation of new media practices. An interdisciplinary approach was also applied, which allowed integrating knowledge from the fields of technology, cultural studies, and aesthetics for a deeper understanding of the interaction between art and digital media. The results of the study showed that the digital age is significantly transforming the philosophy of art, opening up new opportunities for interactivity and audience participation. It was found that new media practices, such as virtual reality and interactive installations, are becoming important tools for artists seeking to explore new forms of expression and communication. Digital technologies contribute to the democratization of art, making it more accessible to a wider audience and expanding opportunities for collaboration between artists from different parts of the world. The findings of the study emphasize that the philosophy of art in the digital age is becoming more dynamic, adapting to rapid technological changes. This leads to a rethinking of traditional aesthetic categories and the creation of new conceptual frameworks for understanding art. The study indicates the need for further study of the impact of digital media on cultural processes and the development of new theoretical approaches that would take into account the specifics of digital art.

Key words: *philosophy of art, digital space, media, digital art, media practices.*

Постановка проблеми. Основна проблематика дослідження полягає у вивченні того, як філософія мистецтва адаптується до цифрового суспільства та впливає на формування інноваційних медіапрактик. Цифровізація стала провідною тенденцією сучасного розвитку, охоплюючи складний і багатогранний процес трансформації, який вимагає всебічного дослідження та інтеграції різних сфер діяльності. Абсолютно всі аспекти буття сучасної людини – від комунікації до самореалізації у сфері культури та творчості – набувають нового характеру та способів презентації.

Традиційні естетичні концепції часто не враховують нові форми вираження та взаємодії, які виникають завдяки цифровим технологіям. Четверта промислова революція (Індустрія 4.0) в її сучасному вигляді охоплює використання штучного інтелекту (далі – ШІ), віртуальної (далі – VR) та доповненої реальності (далі – AR), соціальних мереж, а також виникнення численних платформ для створення творчих продуктів та монетизації творів мистецтва. Такі зміни досить відчутно впливають на способи та засоби творчості, процеси самопізнання людини та її взаємодію зі світом. Виникають нові дискурси щодо автентичності художніх творів у контексті їхньої цифрової репродукції, а також переосмислюється проблема авторського права, особливо в умовах застосування штучного інтелекту.

Аналіз досліджень. У сучасному українському науковому просторі філософія мистецтва здебільшого вивчає трансформацію мистецтва, починаючи з XX століття. Саме ця епоха стала періодом пошуку нових форм творчості та художніх течій,

що поставили під сумнів усталені концепти, фундаментальні питання мистецтва та критерії творчості. Мистецтво як об'єкт філософії має втілювати концепт «нескінченного», а новітня філософія мистецтва втілює ідею нелінійного мислення, що потребує інших інструментів для пошуку естетичного у витворах мистецтва (Кутіліна, 2014: 30).

Н. Яровицька та М. Керкель розглядали основні завдання філософії мистецтва, які полягають у створенні концептуальної бази для критичного аналізу через вивчення основних ідей. Це передбачає глибоке осмислення та інтерпретацію естетичних явищ, які формують нашу культурну свідомість. Завдяки цьому критики можуть краще розуміти та оцінювати мистецькі твори, враховуючи їхню історичну та соціальну значущість. Такий підхід сприяє розвитку більш усвідомленого та багатогранного діалогу між творцями, критиками та аудиторією (Яровицька, Керкель, 2022: 1440).

В. Дротенко розглядає сучасну філософію мистецтва, яка базується на концепціях парадигми нелінійного мислення, що є методологією системно-мережевого принципу самоорганізації в умовах невизначеності. У цьому контексті філософія мистецтва як алгоритм для виявлення специфіки естетичного надає креативний інструментарій для трансформації, моделювання та прогнозування процесів художньої творчості (Дротенко, 2022: 203).

І. Смазнова звернула увагу на проблематику філософії медійних практик, підкреслюючи необхідність критичного аналізу впливу цифрових технологій на сприйняття та інтерпретацію інформації, а також на формування нових культурних і соціальних норм у суспільстві. Дослідниця зауважила, що філософія мистецтва є теоретичною основою для розуміння та оцінювання естетичних аспектів медійних практик, сприяючи створенню більш змістовного контенту. Вона допомагає визначити нові форми вираження та взаємодії, які можуть бути реалізовані через такі цифрові технології, як віртуальна реальність або інтерактивні платформи. Крім того, філософські концепції формують підґрунтя для критичного осмислення етичних та соціальних проблем, пов'язаних із медіа, що надає можливість вдосконалення практик і їхньої адаптації до сучасних культурних і технологічних викликів (Смазнова, 2023: 9).

С. Стоян визначила позитивні та негативні аспекти у формуванні медійних практик під впливом сучасної філософії мистецтва. Наприклад, науковиця наголосила на негативних наслідках медіатизації творчості, що призводить до «втрати аури» витвором мистецтва. Водночас авторка зазначила, що технології створюють новий символічний простір, який відкриває широкі можливості для взаємодії з мистецтвом. Завдяки цьому простору глядачі можуть занурюватися у твори мистецтва через віртуальну чи доповнену реальність. С. Стоян також зазначила, що цифрові платформи можуть сприяти глобальному поширенню мистецьких творів, роблячи їх доступними для ширшої аудиторії, яка раніше не мала б змоги з ними ознайомитися. Проте це вимагає переосмислення традиційних понять авторства та автентичності, що є викликом для сучасних художників і кураторів (Стоян, 2019: 92).

Ю. Доброносова розглядала проблематику медіапрактик через комунікацію, наголошуючи на складності теми через питання маніпуляції. Проблематика медіапрактик викликає активне обговорення в науковому середовищі завдяки розширенню людських можливостей, появі нових форм самопізнання та саморепрезентації, а також зміні культурного середовища (Доброносова, 2019: 90).

Мета статті – визначити роль філософії мистецтва у формуванні нових медіапрактик у добу цифровізації. Відповідно до мети сформульовано такі завдання: визначити поняття «медіапрактика» та її види, дослідити сутність філософії мистецтва та її вплив на формування нових медіапрактик.

Виклад основного матеріалу. У цифрову епоху мистецтво переживає значні трансформації, що викликає необхідність переосмислення його філософських основ.

«Медіапрактика – соціальна практика використання комунікаційних засобів (медіа) для отримання та освоєння певного символічного змісту та здійснення соціальних зв'язків та взаємодій. Медіапрактики можна назвати видом мистецтва, твори якого створюються та подаються за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних (або медіа) технологій» (Смазнова, 2023). Медіапрактики, таким чином, є новим засобом самовираження шляхом використання медіа. Водночас будь-яка практика повинна формуватися та збагачуватися смисловим наповненням, яке забезпечує «філософія мистецтва». Філософія мистецтва відіграє роль моралізатора та теоретика для глибшого розуміння природи мистецтва, його переосмислення, інтерпретування цифрових феноменів. Вона, хоча й має давнє коріння, на сучасному етапі розвитку суспільства, особливо в умовах активної цифровізації, набуває нового значення, стаючи основним інструментом для визначення концептуальних основ і напрямів розвитку медіапрактик.

Цифровізація створила нові витвори культури та нові форми самої культури, що змінюють наявний соціокультурний ландшафт, наприклад, цифрові експозиції, віртуальні екскурсії музеями, цифрові картини, онлайн-трансляції вистав, стримінгові платформи тощо. Водночас цифровізаційний процес зміщує акценти. Раніше основна увага приділялася процесу створення твору, який розглядався як основний аспект творчості. Але сучасне сприйняття мистецтва дедалі частіше зосереджується на результаті – готовому творі або на технологіях, які були використані для його створення. Наприклад, процес написання картини роботом викликає більше захоплення, ніж людиною. У випадку продажу цифрових картин сам процес творчості може взагалі не враховуватися (Postill, 2010).

Однією з сучасних практик є «оцифровування культурних артефактів», що робить їх доступними для будь-якого користувача та зберігає їхній оригінальний вигляд для наступних поколінь. У межах філософського дискурсу, коли цифровізація розглядається як етап «технізації культури», Мартін Гайдеггер звертав увагу на процес «забуття буття», вказуючи, що саме через домінування технологій змінюється сприйняття світу. Такий творчий процес у цифровому просторі ми називаємо медіапрактиками. Практики – це втілені набори дій, які люди виконують з різним ступенем регулярності, компетентності та усвідомлення. До медіапрактик долучаються найбільш активні користувачі медіапростору. Термін медіапрактики використовується для позначення стратегій роботи з символічними світами, які історично та операційно змінюються, проте нерозривно пов'язані з матеріальними рутинами (Langdon, 2022).

S. Kramer та A. McChesney зазначили, що культурні техніки породжують семіотичні практики, розширюючи можливості для комунікації. Такі практики формують основу для соціальних взаємодій, створюючи спільні коди та символи, які полегшують розуміння між різними групами. Водночас семіотичні практики відкривають нові шляхи для інновацій, дозволяючи переосмислювати та трансформувати інформацію в різних контекстах. До медіапрактик сучасності належать цифрове мистецтво (створення графічних та відеоробіт, використовуючи комп'ютер). Наприклад, творчість мексикансько-канадського художника Р. Лозано-Хеммера, твори якого поєднують використання цифрових технологій, науку, мистецтво та людину (а саме акт взаємодії людини з мистецтвом). Відомі проєкти Лозано-Хеммера – «Pulse index», «Flatsun, Photo by: Antimodular Research», «The Year's Midnight» (Kramer, McChesney, 2003: 519).

Рис. 1. Інсталяція Лозана-Хеммера «Simulacrummed Artifission»

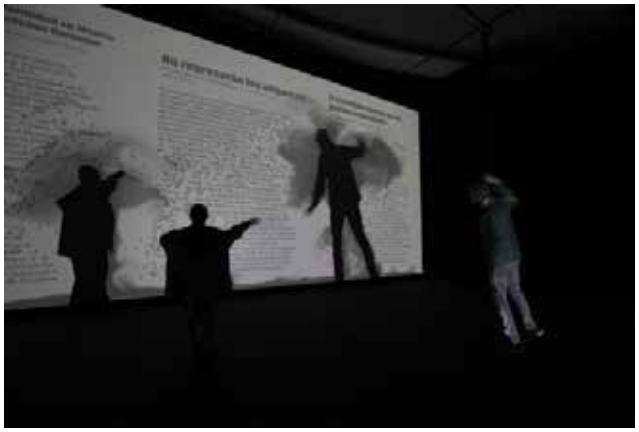

Рис. 2. Інсталяція Лозана-Хеммера «TECHS-MECHS: Огляд мексиканської технологічної культури»

Також новими медіапрактиками є пристрої віртуальної реальності (далі – VR). Наприклад, це можуть бути інтерактивні інсталяції в музеї під час фізичного або віртуального відвідування. Іншим видом медіапрактик є використання соціальних мереж для поширення мистецьких робіт, їх монетизації або залучення аудиторії до творчості автора. Серед таких медіаплатформ – Instagram, Facebook, TikTok та Pinterest. Залежно від марке-

тингових трендів та соціально-культурних подій інструменти в соціальних медіа та форми просування можуть змінюватися. Також варто згадати нові форми медіапрактик, зокрема блогінг (Доброносова, 2019). Отже, важливим аспектом у медіапрактиках є доступ до використання технологій, а також зміни в споживацьких звичках суспільства та цільової аудиторії. Науковці зауважують, що ставлення суспільства до медіапрактик постійно коливається: від засудження (їх називають «симулякрами», згідно з Бодріяром) до схвалення як способу подолання прірви між Маклюенівськими «культурою слуху» та «культурою зору», з метою досягнення рівноваги між способами пізнання та сприйняття (Стоян, 2019).

Процес сучасних медіапрактик пов'язаний із цифровими можливостями, але водночас спостерігається втрата процесу творчості, сенсів та ідей. У такому випадку доречно зануритися в глибинний процес творчості, звернутися до моральності та ідейності. Філософія мистецтва як окрема галузь філософського знання займається проблематикою мистецтва. В. Судакова зазначала, що цей напрям філософії має тривалий еволюційний шлях, який починається з античності (у працях Арістотеля та Платона) і триває до сьогодні. В античній філософії феномен мистецтва осмислювався крізь призму «мімезису» (мистецтво дійсності) та арістотелівського «катарсису» (емоційне очищення). Можна стверджувати, що розуміння мистецтва залежало від загального філософського наративу, який панував у той чи інший час. Проте історія України яскраво демонструє, як та чи інша філософія мистецтва була притаманна певній групі людей, а не всій епосі (Судакова, 2017: 13).

У Новий час, із розвитком науки та раціоналізму, філософ Іммануїл Кант перевів мистецтво у «сферу естетичного судження», яка є незалежною від утилітарних цілей. Артур Шопенгауер стверджував, що кожен хто сприймає поезію, музику повинен сам виявити закладену в мистецтві мудрість, і кожен візьме з мистецтва стільки, наскільки багатий потенціал його власної натури (Яровицька, Куркель, 2022: 1441).

У постмодернізмі XX століття філософія мистецтва почала займатися герменевтикою та аналізувати контекст картини й процес «спілкування» з глядачем. В англо-американській традиції такими підходами першої половини XX століття були передусім модифікації репрезентаційної теорії та теорії мистецького вираження. Зазначені теорії розглядають, як глядачі інтерпретують та переживають мистецькі твори, враховуючи їхній культурний та особистий контекст. Важливою частиною цих теорій є розуміння того, що мистецтво може викликати різноманітні емоційні реакції та спонукати до рефлексії, створюючи простір для діалогу між творцем і аудиторією (Кутіліна, 2014: 30).

Для філософії мистецтва (та естетики) характерні класичні терміни – краса, гармонія, піднесене. Але сьогодні під впливом технологій мистецтво стає феноменом об'єднання «матеріального» та «духовного», а на перше місце виходить процес взаємодії з твором. В. Воронкова вбачає завдання новітньої філософії мистецтва в осмисленні типології художнього процесу, способах формуваннях мистецтв, дослідженні взаємозв'язку між епохами та стилями, що є методологіями пошуку специфіки естетичного (Воронкова, 2022: 16).

У XXI столітті філософія мистецтва, що базується на парадигмі нелінійного мислення та системно-мережевих принципах, має такі чинники впливу:

1. Інноваційні підходи до контенту, зокрема експерименти з новими формами та форматами, такими як інтерактивні історії, віртуальна й доповнена реальність. Це дозволяє створювати більш захопливі та персоналізовані медіадосвіди.

2. Гнучкість і адаптивність, зокрема системно-мережеві принципи самоорганізації сприяють створенню медіаплатформ, які можуть швидко адаптуватися до змін у технологіях та споживчих уподобаннях. Це дозволяє медіапрактикам бути більш динамічними та актуальними.

3. Креативні колаборації. Філософія, що підкреслює взаємозв'язок і співпрацю, заохочує колективну творчість. Це проявляється в спільних проєктах, де художники, технологи та аудиторія разом створюють нові медіапродукти.

4. Естетична різноманітність та зосередженість на специфіці естетичного, що дозволяє розширити межі традиційного мистецтва, інтегруючи різноманітні культурні та художні впливи. Це призводить до більш багатогранних і різноманітних медіапрактик.

5. Використання філософських інструментів для прогнозування дозволяє краще розуміти тенденції в медіаіндустрії та передбачати майбутні зміни, що допомагає у стратегічному плануванні та розвитку нових медіаініціатив (Стратонова, 2017: 132).

Отже, філософія мистецтва взаємодіє з медіапрактиками на кількох рівнях. Перший рівень – аналітичний, зокрема переосмислення традиційних форм мистецтва. Після аналітичного рівня додається рівень етичний – питання про авторство, чесність використання творів, відповідальність тощо. Прикладом етичного аспекту також

може бути фотожурналістика. Ця галузь пропонує етично відповідальний контент, коли фотографія є не просто засобом документування подій, а й способом осмислення тієї чи іншої події. Всесвітньо відомі видання, наприклад французька газета Le Monde, публікують серії робіт про гуманітарні кризи, такі як війна в Україні, конфлікти в Сирії, проблеми біженців тощо. Ці світлини підкреслюють важливість візуальної складової у формуванні емпатії до постраждалих.

Третій рівень – переосмислення естетичного потенціалу. Медіапрактики сьогодення створюють нові можливості для переживання «естетичного досвіду». Прикладом такої практики може бути робота «Edmond de Belamy» (2018 року), створена з використанням штучного інтелекту.

Рис. 3. Портрет «Edmond de Belamy», створений за допомогою ШІ

У проєктах згаданого вище Лозано-Хеммера глядач займає позицію співавтора або співтворця витвору мистецтва. Інсталяція стає такою лише тоді, коли відвідувач взаємодіє з нею. Без людини вона не може існувати. Відповідно, мистецтво – це динамічний процес, простір спільного проживання, а не просто статичний об'єкт для споглядання.

Філософія мистецтва є необхідним компонентом творчого процесу та культури загалом, оскільки саме вона надає сенс і глибину кожному творчому акту. Без концептуалізації медіапрактики як форми сучасної комунікації або інструменту соціальних змін вона залишається лише технічним інструментом без змістовного наповнення. Взаємодія філософії мистецтва та медіапрактик відкриває простір для переосмислення культурного ландшафту та пошуку нових сенсів, які впливають на наше уявлення про світ.

Висновки. Результати дослідження підтверджують ключову роль процесу цифровізації в трансформації культурного ландшафту світу. Цифровізація є визначальною характеристикою Четвертої промислової революції, яка охоплює технологізацію всіх сфер людського буття. До новітніх технологій можна віднести використання пристроїв для віртуальної та доповненої реальності, активне застосування соціальних мереж та розвиток цифрового мистецтва.

У сфері медіапрактик це створює умови для формування нових ідей самовираження, способів сприйняття та переживання естетичного досвіду. З погляду філософії медіапрактики – це принцип взаємодії з символічним світом або ж спосіб самовираження через використання інструментів медіа. До медіапрактик належать віртуальні виставки та інсталяції, твори мистецтва, створені за допомогою штучного інтелекту чи роботизації, відеоблогінг, активне використання соціальних мереж тощо.

Водночас виникають нові проблеми, серед яких питання авторства, цифрової репродуктивності, відповідальності, а також фундаментальне питання про сутність мистецтва сьогодення. У таких умовах філософія мистецтва відіграє роль морального вчителя, осмислюючи сучасні медіапрактики та сприяючи переосмисленню культурного досвіду. Перспективи подальших досліджень полягають в переосмисленні автентичності та авторства в контексті медіапрактик, розширенні меж традиційного мистецтва та інтеграції нових концепцій для взаємодії тріади «людина – технологія – культура».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Воронкова В. Г., Нікітенко В. О. Філософія цифрової людини і цифрового суспільства: теорія і практика: монографія. Запоріжжя: Гельветика, 2022. 460 с.

2. Доброносова Ю. Медіакультурна специфіка відеоблогінгу як практики медіакомунікації. Вісник Львівського університету. Серія філософські науки. 2019. Т. 23. С. 85–91. URL: https://doi.org/10.30970/2078-6999-2019-23-11 (дата звернення: 20.12.2024).

3. Дротенко В. Філософія мистецтва як пошук специфіки естетичного. Scientific Collection «InterConf+». 2022. № 24 (121). С. 101–110. DOI: https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.08.2022.011

4. Кутіліна Х. Перспективізм у сучасній філософії мистецтва (теорія Джеймса О. Янга). Наукові записки НаУКМА. Філософія та релігієзнавство. 2014. Т. 154. С. 30–34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAfr_2014_154_7 (дата звернення: 20.12.2024).

5. Смазнова І. Філософія медійних практик. Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.). Одеса, 2023. С. 8–11. URL: https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8eac71b5-437b-4978-a3d2-37c963376527/content (дата звернення: 20.12.2024).

6. Стоян С. Медіа-теорія та медіа-технології у сучасних арт-проектах. *Художня культура. Актуальні проблеми*. 2019. № 15 (1). С. 90–94. DOI: https://doi.org/10.31500/1992-5514.15(1).2019.169010

7. Стратонова Н. О. Нові медіа в контексті сучасних комунікативних практик. *Актуальні проблеми філософії та соціології.* 2017. Вип. 16. С. 131–134. URL: http://hdl.handle.net/11300/11704 (дата звернення: 20.12.2024).

8. Судакова В. М., Наумова М. Ю. Нові медіа в сучасному суспільстві: культурологічний вимір: монографія. Київ, 2017. 352 с. URL: https://icr.org.ua/wp-content/uploads/2019/10/New-Media-in-Contemporary-Society_Cultural-Dimension.2017.pdf (дата звернення: 20.12.2024).

9. Яровицька Н., Куркель М. Філософія мистецтва. *Modern research in world science*: *Міжнар. теорет. та практ. конф*. (м. Львів, 28 листопада 2022 р.). Львів, 2022. С. 1439–1443. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/48191/1/Тези%20Львів.pdf#page=1439 (дата звернення: 20.12.2024).

10. Kramer S., McChesney A. Writing, Notational Iconicity, Calculus: On Writing as a Cultural Technique. *The Johns Hopkins University Press.* 2003. Vol. 118. № 3. P. 518–537. DOI: https://doi.org/10.1353/mln.2003.0059

11. Langdon M. The Work of Art in a Digital Age: Art, Technology and Globalisation. New York City: Springer, 2022. 167 p. URL: https://www.researchgate.net/publication/366581879_The_Work_of_Art_in_a_Digital_Age_Art_Technology_and_Globalisation (date of access: 20.12.2024).

12. Postill J. Introduction: Theorising Media and Practice. Oxford and New York: Berghahn, 2010. URL: https://www.academia.edu/151082/Introduction_Theorising_Media_and_Practice (date of access: 20.12.2024).

REFERENCES

1. Voronkova, V. H., &Dobronosova, Yu. (2019) Mediakulturna spetsyfika videoblohinhu yak praktyky mediakomunikatsii [Media-cultural specificity of video blogging as a media communication practice]. Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia filosofski nauky – Bulletin of Lviv University. Philosophical Sciences Series, 23. 85–91. URL: https://doi.org/10.30970/2078-6999-2019-23-11 [in Ukrainian].

2. Drotenko, V. (2022) Filosofiia mystetstva yak poshuk spetsyfiky estetychnoho [Philosophy of art as a search for the specificity of the aesthetic]. Scientific Collection “InterConf+”, 16(121). 101–110. https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.08.2022.011 [in Ukrainian].

3. Kutilina, Kh. (2014) Perspektyvizm u suchasnii filosofii mystetstva (teoriia Dzheimsa O. Yanga) [Perspectivism in the modern philosophy of art (the theory of James O. Young)]. Naukovi zapysky NaUKMA. Filosofiia ta relihiieznavstvo, 154. 30–34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAfr_2014_154_7 [in Ukrainian].

4. Smaznova, I. (2023) Filosofiia mediinykh praktyk [Philosophy of media practices]. Yevropeiski oriientyry rozvytku Ukrainy v umovakh viiny ta hlobalnykh vyklykiv XXI stolittia: synerhiia naukovykh, osvitnikh ta tekhnolohichnykh rishen: mat. Mizhnar. naukovo-prakt. konf. (Odessa, May 19, 2023) (pp. 8–11). URL: https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8eac71b5-437b-4978-a3d2-37c963376527/content [in Ukrainian].

5. Stoyan, S. (2019) Media-teoriia ta media-tekhnolohii u suchasnykh art-proektakh [Media theory and media technologies in contemporary art projects]. Khudozhnia kultura. Aktualni problem,15(1). 90–94. https://doi.org/10.31500/1992-5514.15(1).2019.169010

6. Stratonova, N. O. (2017) Novi media v konteksti suchasnykh komunikatyvnykh praktyk [New media in the context of modern communication practices]. Aktualni problemy filosofii ta sotsiolohii, 16. 131–134. URL: http://hdl.handle.net/11300/11704 [in Ukrainian].

7. Sudakova, V. M., &Yarovytska, N., &Kramer, S., &Langdon, M. (2022) The Work of Art in a Digital Age: Art, Technology and Globalisation. New York City: Springer

8. Postill, J. (2010) Introduction: Theorising Media and Practice. Oxford and New York: Berghahn